

Микола Мушинка
Пряшів (Словаччина)

**СТАНІСЛАВ ДНІСТРЯНСЬКИЙ –
ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОЗНАВСТВА
ТА ТЕОРЕТИК ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ**

Оскільки я є автором першої книги про Ст. Дністрянського, виданої в Україні, та людиною причетною до збереження його архіву, вважаю доцільним наблизити його життя і діяльність сучасному поколінню.

Станіслав Дністрянський народився 13 листопада 1870 року в Тернополі, у сім'ї директора учительської семінарії, пізніше – крайового шкільного інспектора у Львові Северина Дністрянського. Після закінчення початкової школи (1876/1880) Станіслав продовжував вчитися у тернопільській гімназії, яку в 1888 році закінчив з відзнакою і в тому ж році поступив на юридичний факультет Віденського університету, який 1894 року надав йому звання доктора права (Jur.). Отримавши від австрійського уряду невеличку стипендію, він від осені 1894 до осені 1895 року продовжував вчитися на юридичному факультеті Берлінського університету, згодом – у Лейпцігському університеті.

Важливим моментом в його житті був день 20 липня 1901 р., коли С. Дністрянський одружився з дочкою свого колишнього гімназійного професора Лева Рудницького Софією (сестрою географа Степана Рудницького).

На початку ХХ ст. він очолив кафедру цивільного права з українською мовою навчання у Львівському університеті. На початку 1909 р. він разом з послом парламенту Олександром Колесою висунув перед Державною Радою пропозицію про заснування українського університету у Львові. Проти такої пропозиції гостро

виступили польські послы, вимагаючи, щоб Львівському університетові було залишено польський характер.

У 1907 р. С. Дністрянський став послом найвищого австрійського законодавчого органу – Державної Ради у Відні. У наступний виборчий період 1911 р. професор знову успішно балотувався у послы до парламенту і обіймав цю посаду аж до розпаду Австро-Угорщини 1918 р., тобто понад 10 років. Активно долучився до творення Західноукраїнської народної республіки.

С. Дністрянський щиро привітав заснування Чехословацької республіки 28 жовтня 1918 року і вже на початку лютого 1919 року у видавництві «Час» (переведеному із Києва у Прагу) опублікував брошуру «Українці чехам». Наприкінці 1920 р. С. Дністрянський на замовлення уряду Західноукраїнської Народної Республіки виготовив проект конституції цієї молоді держави, який, однак, не був навіть опублікований.

На початку 1920-х рр. С. Дністрянський разом з іншими діячами української науки (О. Колесса, І. Горбачевський, Д. Антонович та інші) розпочав вдалу боротьбу за заснування Українського університету у Відні, який було відкрито 17 січня 1921 року. Першим ректором УВУ обрали Олександра Колессу, а Станіслав Дністрянський став деканом факультету права і суспільних наук. Немалу роль С. Дністрянський відіграв і в заснуванні Українського історично-філологічного товариства у Празі (1925–1938 рр.), активним членом якого був до самої смерті.

20 березня 1928 р. він одержав повідомлення про те, що в Києві його було обрано академіком ВУАН. Посаду завідувача однією з науково-дослідних кафедр при ВУАН у Києві він повинен був зайняти до 3 травня 1928 р. Однак в УРСР професор, через бюрократичні перешкоди (йому не видали закордонний паспорт) та через загострення курсу українізації, так і не потрапив. Не отримавши від польських державних органів закордонного паспорта, він у 1930 р. подав заяву про вихід із польського підданства, однак і ця його заява вирішувалася майже два роки. Польського громадянства його позбавили лише 7 червня 1932 р., а 22 вересня того ж року надали чехословацьке громадянство.

С. Дністрянський часто читав лекції на юридичні теми в Українській господарській академії в Подєбрадах, а з 1929 р. позаштатно викладав цивільне право у празькому Німецькому університеті, та у чеській Вищій школі політичних наук.

На початку 1934 р. він переселився в м. Ужгород на Закарпатській Україні, щоб на схилі свого життя пожити й попрацювати між своїми. Його дружина Софія заснувала там приватну музичну школу, а він мріяв працювати адвокатом та серйозно зайнятися дослідженням закарпатсько-українського звичаєвого права. На цю тему, як і на інші юридичні теми, він виголосив кілька прилюдних лекцій, які мали немалий успіх. Після одної з таких лекцій 5 травня 1935 р. він помер від інфаркту.

Наукова спадщина академіка С. Дністрянського представлена цілою низкою праць з різних галузей правознавства, статистики. Найбільше уваги у своїх творах він все ж таки присвятив теорії держави та права. Серед найбільш вагомих його робіт – «Полагодна шкоди з огляду економічного та соціального» (1895), «Національна статистика», «Загальна наука права і політики» (1923) та ін.

Список основних джерел та літератури:

1. Андрусак Т. Академік Станіслав Дністрянський і його роль у ставленні та розвитку Українського Вільного Університету // Науковий збірник УВУ. – Мюнхен ; Львів, 1995.

2. Дністрянський С. Загальна наука права і політики / С. Дністрянський. – Т. 1. – Прага, 1923.

3. Коваль А. Зasadничі погляди Станіслава Дністрянського на основі права і держави / А. Коваль // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Вип. 55. – 2012.

4. Мушинка М. Академік Станіслав Дністрянський / М. Мушинка // Вісник АН УРСР. – Київ, 1991. – № 6.

5. Мушинка М. Правник безправного народу. Життєвий шлях академіка Станіслава Дністрянського та доля його архіву / М. Мушинка // Тиса (Ужгород). – 1996. – № 1-2.